

Vynález knihtisku – tištěná kniha

KNIHTISK

- tisk z výšky
- umožňuje rychlé vyhotovení knihy v mnoha exemplářích, její rozšíření a zlevnění.
- Protože nejstarší tisky nejsou datovány ani označeny jménem tiskaře, vznikly o vynálezci knihtisku různé domněnky.
- vynález knihtisku se datuje do roku 1440 (První známý doklad Gutenbergova tisku datován 1447 v Mohuči)

Johann Gensfleisch zv. Johann Gutenberg (1397/1400 Mohuč – 1468 Mohuč)

- Příjmení si změnil podle rodiště „Hof zum Gutenberg“
- brusič drahokamů, výrobce zrcadel, zlatník
- 1428 odchází do Štrasburku
- 1440 vynález knihtisku
- 1448 návrat do Mohuče
- 1450, 1452 vypůjčoval peníze od Arnolda Gelthuse a Jana Fusta
- 1455 spor – propadnutí dílny Janu Fustovi
- 1465 ve službách mohučského arcibiskupa Adolfa Nasavského

IOANNES GVTEBERG, ET IVO SCHEFFERVVS.

INter artes pulcherrimas & præstantissimas nõ ¹⁴⁴⁰
limmeritò impressoria maxima cēsenda est, qua
uno die duo homines tantum literarū inprimunt,
quantum vix anno integro plures antea scribere
potuerunt. Eius primī authores fuerunt Ioannes
Faustus, & Ivo Schefferus, Anno 1440. Illi enim
Moguntiz Germanorum existentes, atq; diuino
ingenio valentes de hac re diu cogitarunt. tādē
uerò literas formantes composuerunt, atq; huius
artis specimē exhibuerūt. Erat autem ars illā pri
mò abscondita & paucis manifestata. literas enim
in saculis clausis secum in officinas ferebant, ac ab
euntē auferebant: donec temporis successu ars
auctā, atq; plurimū illustrata fuerit. Postea superuenēre Ioannes Gutenber
Kk ger, Ioan-

- Sám Gutenberg svůj vynález tajil, žádný svůj tisk nepodepsal a o jeho tisku se dozvídáme jen ze soudních jednání.
- Šlo mu o přesnou nápodobu rukopisných knih, vzorem písma mu byla textura

Princip vynálezu knihtisku

- Vycházel ze zákonitostí tisku z výšky
- Pohyblivé litery (samostatné kovové litery podle jedné matrice – sériově vyráběné)
- Vynález liteřiny, slitiny z níž se písmena odlévala
- Vynález nového typu barvy
- Vynález tiskové formy
- Sestrojení tiskařského lisu

- Princip fungoval beze změn až do 19. století

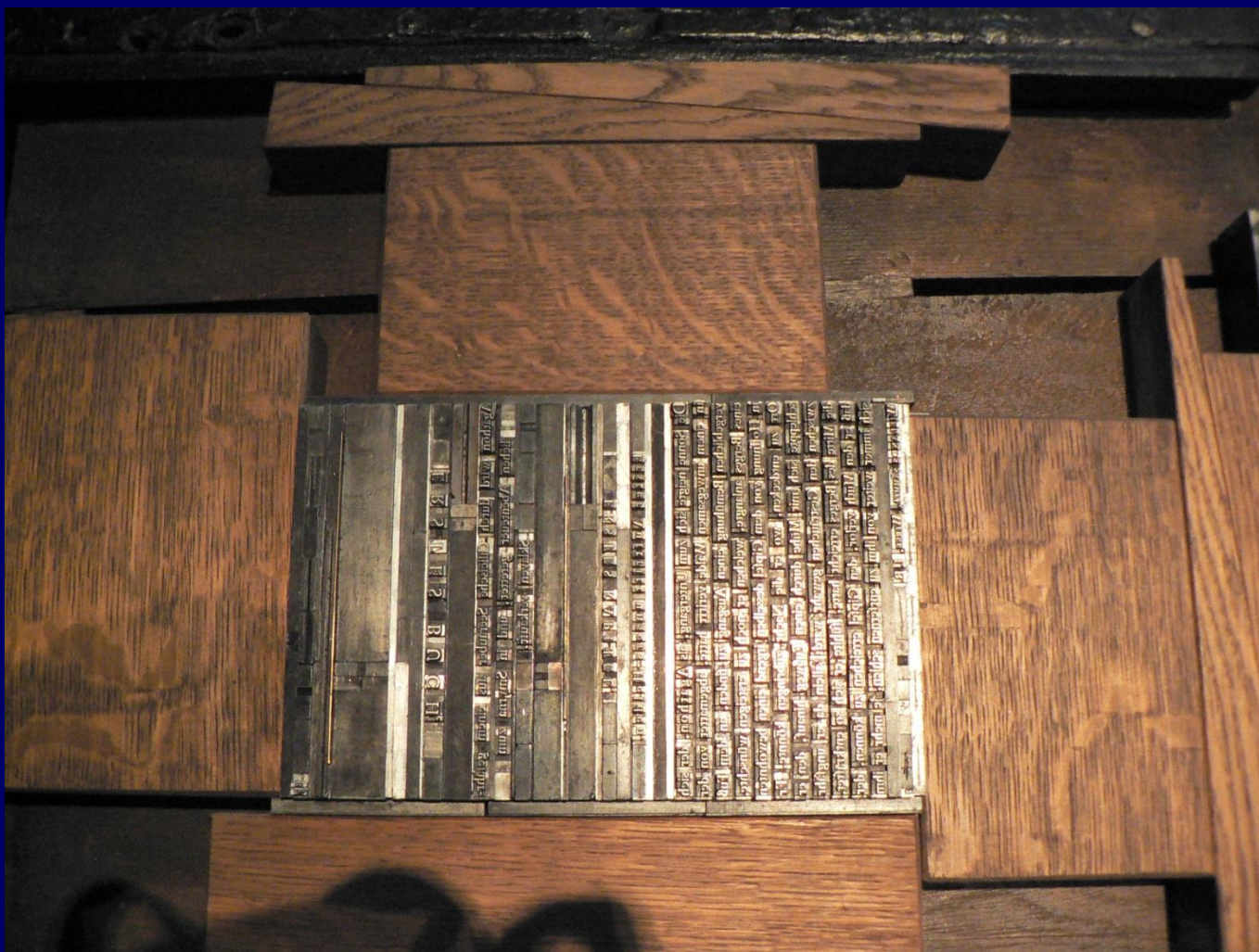

Bleichere Buchdruckerzeiten
Die frühen Buchdrucker hatten ein großartiges Instrumentarium zur Verfügung. Für jeden Buchstaben, jedes druckbare Zeichen wurde ein Stempel in Stahl geschritten. Damit wurde eine Kupferne Matrize hergestellt. In das Handglied-Instrument eingesetzt, ermöglichte sie die

Herstellung von Typen aus Blei. Für besondere Schriftgrößen und Auszeichnungformen (fett, kursiv etc.) benötigte man extra Stempel, extra Matrizen und extra Typen. Bei allen Typen war die Kegelhöhe gleich hoch, damit das Gesamtschriftbild über eine einheitliche Höhe verfügte.

Die Buchstaben hatten ein großes Volumen und die Druckereien erhebliche Gewichte zu bewältigen. Eine Zusammenstellung von Typen der klassischen Antiquaschrift Bodoni belegt dies anschaulich.

Samostatné kovové litery

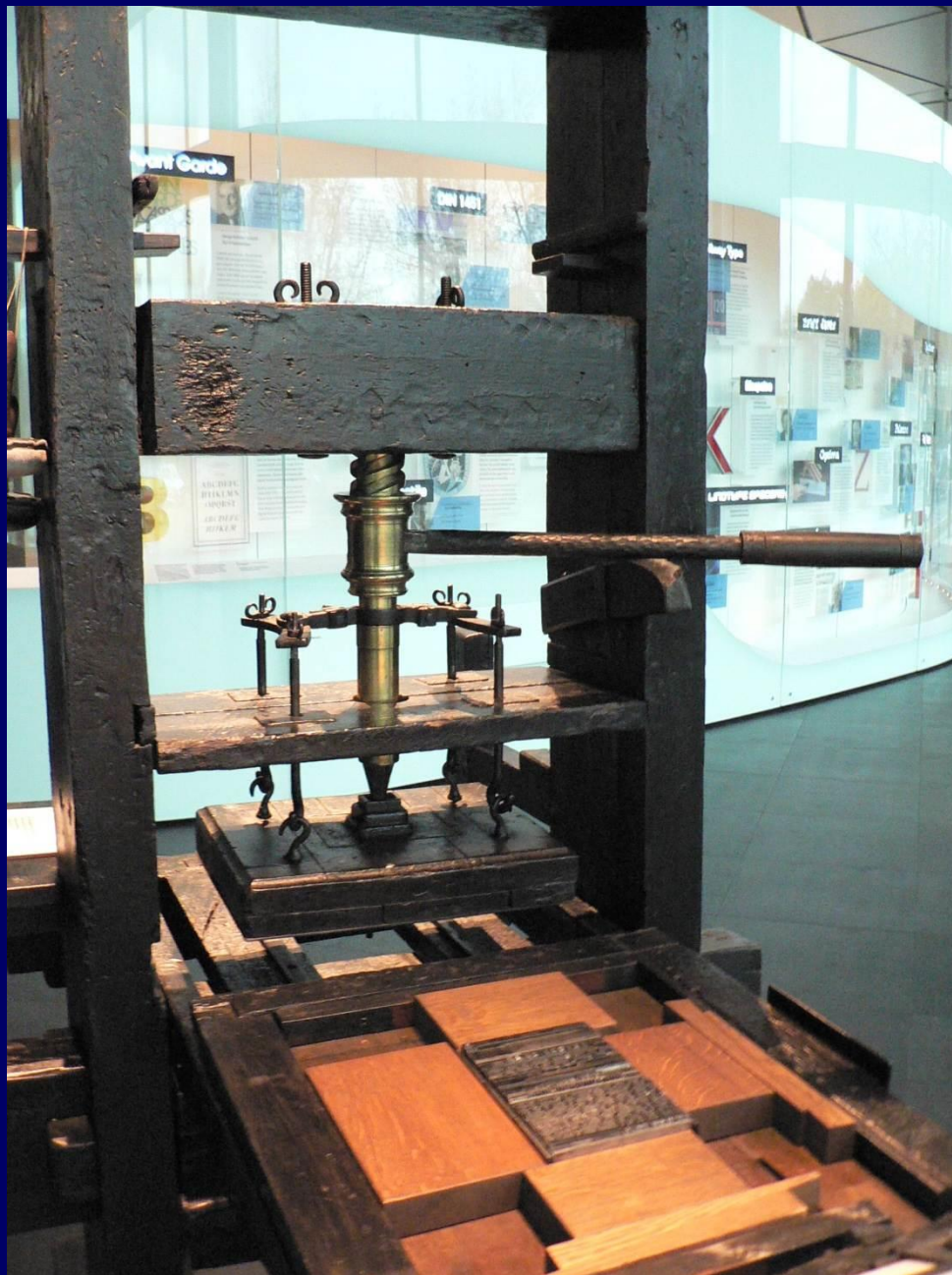
Ukázka vyskládaného textu, který se dal následně rozmetat a písmena znovu použít – text připravený k tisku

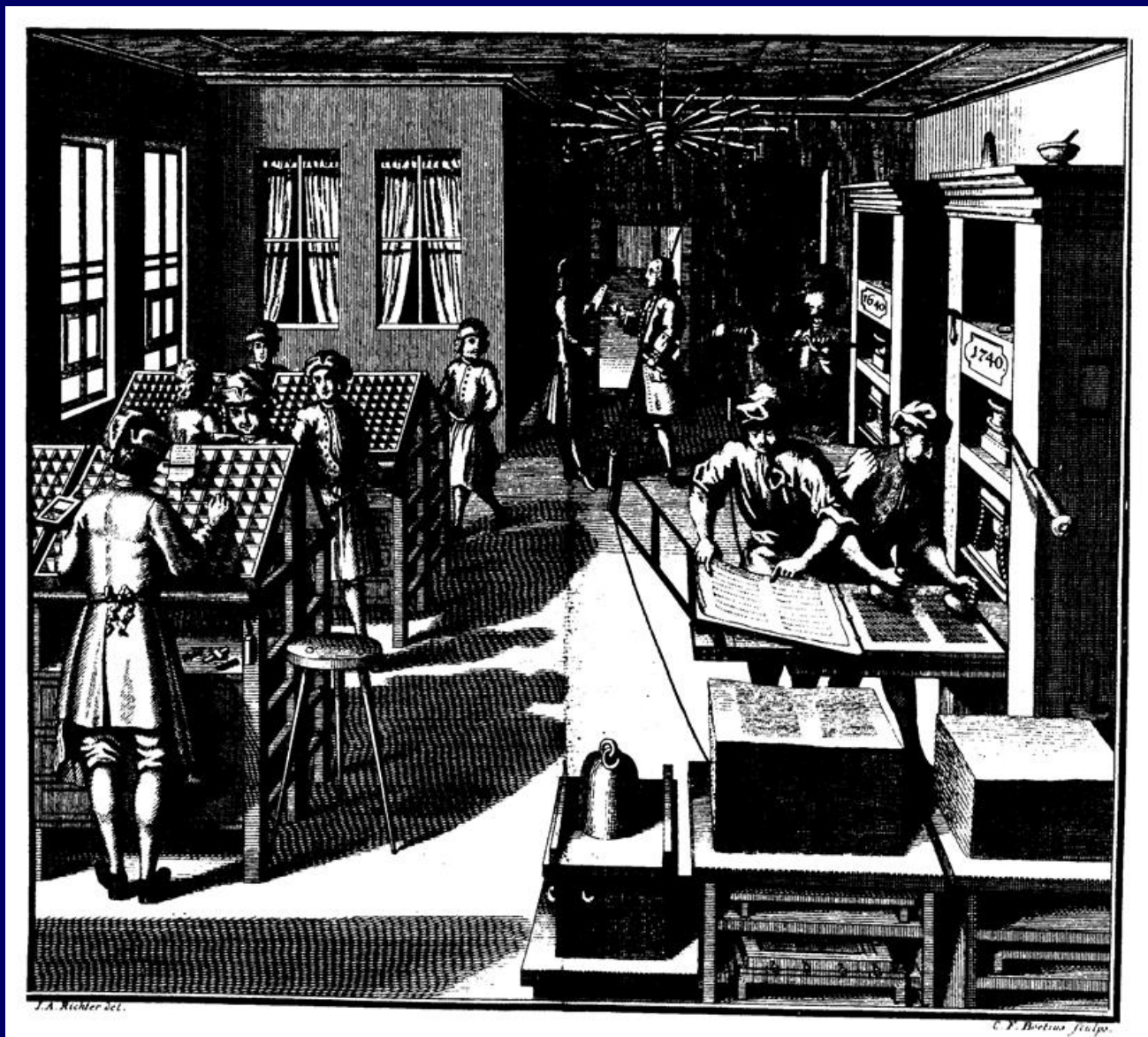

Replika Gutenbergova tiskařského lisu z 19. století (Lipsko)

Většina tiskáren byla založena na dělbě práce =>

- majitel tiskárny
 - písmolijec
 - sazeč
 - ballenmeister – nanášec barvy
 - tiskaři – pressmeister
 - pomocníci a tovaryši
 - korektor
 - ilustrátor
-
- vydavatelé
 - knihkupci

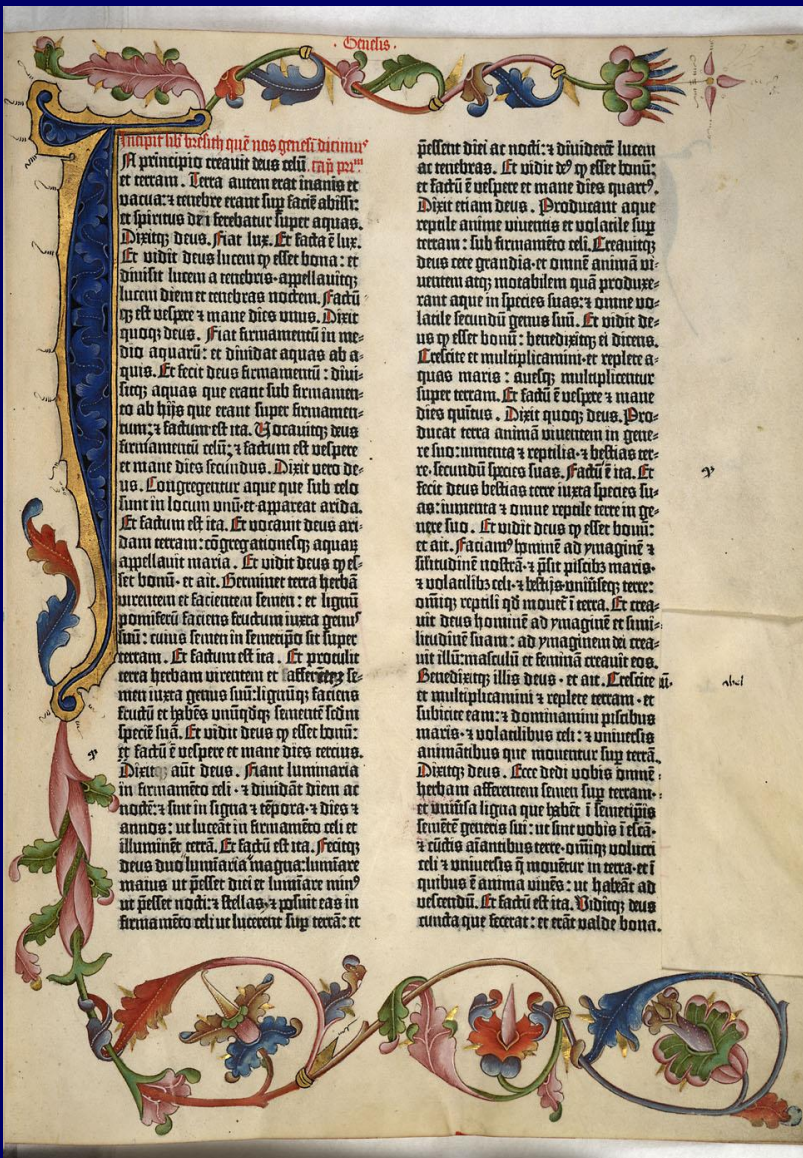

Podoba knihtiskáren zůstala prakticky stejná až do 19. století

Gutenbergovy tisky

- **zlomek knih Sibyliných (Sibylina proroctví) 1445-1446**
- **Almanach na rok 1448**
- **Latinská bible z roku 1454/55 o 42 řádcích:** dvoudílná, knihy v rozsahu 641 stran => 1282 stran. Odhadovaný náklad 150-240 exemplářů na papíře, 30-35 exemplářů na pergamenu
- **Catholikon** – latinský slovník Jana Blaba (Mohuč 1460/1468)
- latinská bible 36 řádková, v rozsahu 882 stran (Bamberg? 1458-1460)
- Odpustkový list pro Kypr
- Turecký kalendář na rok 1455
- Protiturecká bula papeže Kalixta III.
- Donatus Ars minor

Gutenbergova Bible z roku 1454/55 o 42 řádcích

I.4

we need
agination.
ve to find
view of the

and P. Heymann

Table of letters and symbols, possibly a cipher or a reference table, with columns of characters.

Manuscript
1492
1492
1492

Manuscript
1492
1492
1492

- dvoudílná, tzv. 48-řádková bible tištěná v Mohuči r. 1462 za pomoci zařízení a materiálu někdejší Gutenbergovy tiskárny. Ozdobná iniciála "F" byla doplněna po vytištění knihy ručně (ze sbírek Knihovny knížat Kinských NM)

Mohuč

- Johann Gutenberg (1397/1400-1468)
- Johann Fust (1400-1466) od roku 1456 majitel Gutenbergovy dílny
- Petr Schöffer (1425-1503) od roku 1451 Gutenbergův žák, roku 1455 si vzal jedinou Fustovu dceru Christinu a postupně přebíral Gutenbergovu dílnu

Šíření knihtisku

- 1447 Německo
- 1465 Itálie
- ca 1468 Švýcarsko
- 1470 Francie
- 1472 Španělsko
- 1473 Belgie, Maďarsko, Nizozemsko, Polsko?
- 1476 (1468?) Čechy
- 1477? Slovensko
- ca 1480 Portugalsko
- 1482 Dánsko, Rakousko
- 1483 Švédsko
- 1486 Morava
- 1491 Chorvatsko ...

- Do roku 1500 existovalo přes 1100 dílen ve více než 250 evropských městech.

Der Buchdrucker.

Ich bin geschicket mit der Pressen!
So ich aufftrag den Firmis reß!
So bald mein Dienr den Bengel zucht!
So ist ein Bogn Papiers gedruckt.
Dadurch kompt manche Kunst an tag!
Die man leichtlich bekommen mag.
Vor zeiten hat man die Bücher gschribn!
Zu Weing die Kunst ward erstlich triebn.
S ij. Der

Vynález knihtisku

Franciscus Philelphus: *„Předsevzal jsem si koupit z těch knih, které se dnes bez námahy a psacího náčiní, pouze pomocí určitých forem, jak zní odborný výraz, vytvářejí tak, aby člověk mohl věřit, že vyšly z ruky nejšikovnějšího opisovatele.“*

Tiskař Žaltáře z roku 1487 (tiskař dříve označován jako Jan Jonata z Vysokého Mýta): *„ Jsú pak knihy tyto ne perem psány ani obyčejem obecným skrze písaře způsobeny, ale rytými ve tvrdém kovu literami velmi vtipným během učiněny a vytiskány“*

PRVOTISKY

Tisky vydané do roku 1500

= in cunabulis = v kolébce (v plenkách)

= Wiegendruck

pojem **INKUNÁBULE** poprvé použil münsterský děkan Bernard von Mallinckrodt ve svém traktátu v roce 1639 „De ortu et progressu artis typographiae“

Knihtisk v Německu

Německo bylo centrem knihtisku odkud se knihtisk šířil do Evropy

centra: Mohuč, Bamberg, Štrasburk, Kolín nad Rýnem

Štrasburk – tamní písař a notář Johann Mentelin zde roku 1460 založil tiskárnu, latinská a německá Bible 1466
Německá bible byla první tištěnou biblí v národním jazyce

Bamberg – Heinrich Keffer vytiskl 1458-1460 36-řádkovou bibli, podoba jeho knih ovlivnila české tisky

Albrecht Pfister byl první, kdo tisk opatřil ilustracemi - bajky Ulricha Bonera: Der Edelstein (1461) s 203 dřevořezy

Knihhtisk v Itálii

Do **Itálie** zavedl knihhtisk roku 1465 Konrád Swendheym a Arnold Pannartz, kteří zřídili tiskárnu v benediktinském klášteře sv. Scholastiky u Subiaca

zdokonalení tiskového písma - antikva

Italští tiskaři (Řím, Benátky) Nicolas Jenson, Lucantonio Giunta, Erhard Ratdolt a Aldus Pius Manutius, Giambattista Bodoni

Knihhtisk ve Francii

centra: Paříž, Lyon

1470 Ulrich Gering, tiskárna při Sorboně

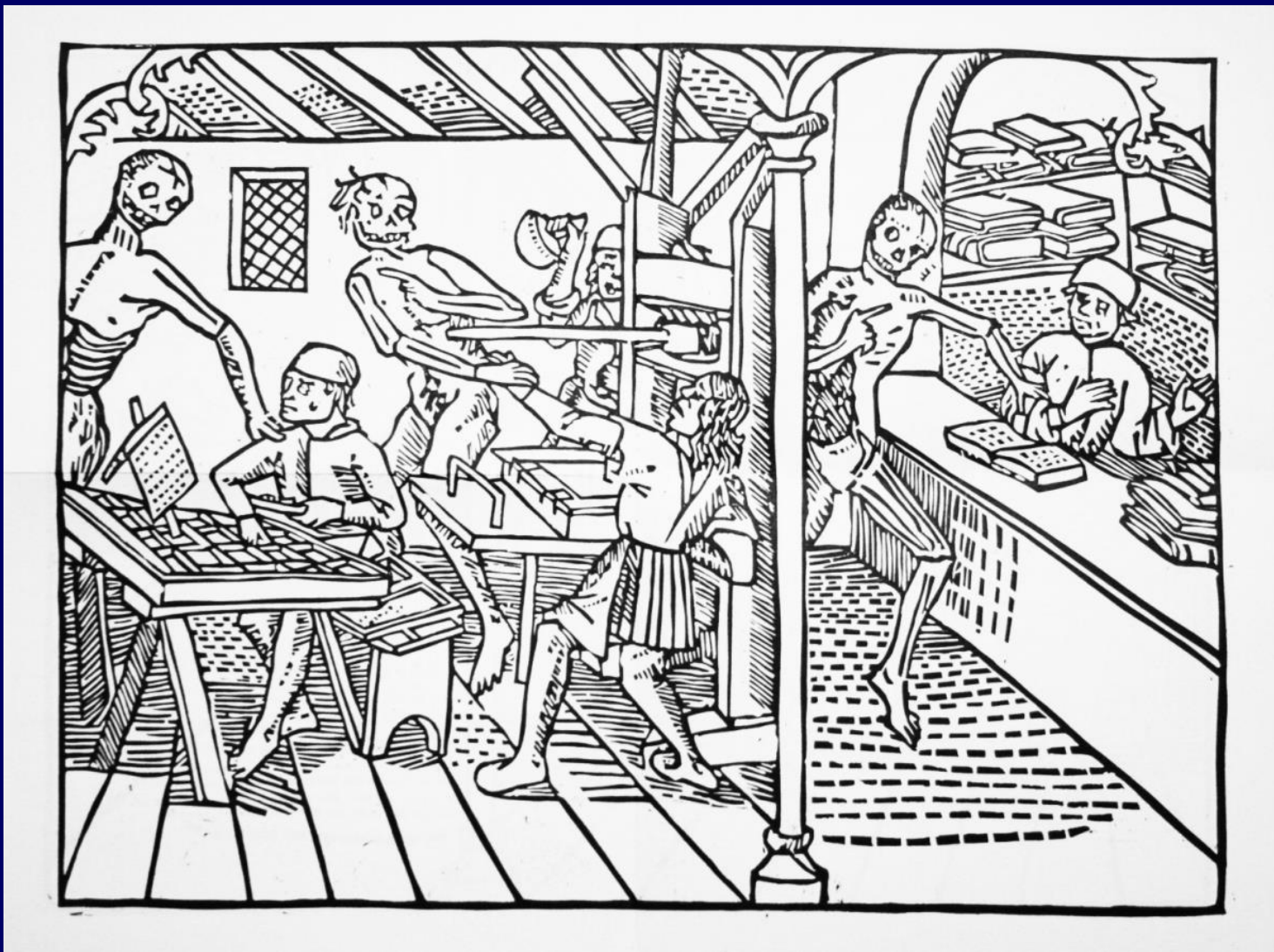
první francouzský tiskař byl Pasquier Bonhomme

1481 tiskl v Paříži Jean Dupré

1485 Guy Marchant

Další tiskaři: Jodocus Badius Ascensius, Henri Etienne,
Geoffroy Tory, Fournier, Didotové

Nicolas Jenson (1420-1480) Karel VII. jej údajně poslal do
Mohuče, aby se vyškolil v umění knihtisku a zavedl ho
ve Francii. Působil v Benátkách, kde vytvořil antikvu.

Mathias Huss: Danse macabre (Lyon 1499) – Tanec smrti - na jednom z dřevořezů se nachází nejstarší vyobrazení tiskárny a knihkupeckého krámu

Knihtisk v Čechách

První český tisk:

Guido de Colonna: Kronika trojanská, Plzeň 1467/1468

Ze 44 prvotisků vzniklých v Čechách je jen 5 latinských, 39 českých => vývoj literatury v národním jazyce. V oblibě jsou řečtí a římské klasiky, Bible a náboženské texty, praktické příručky

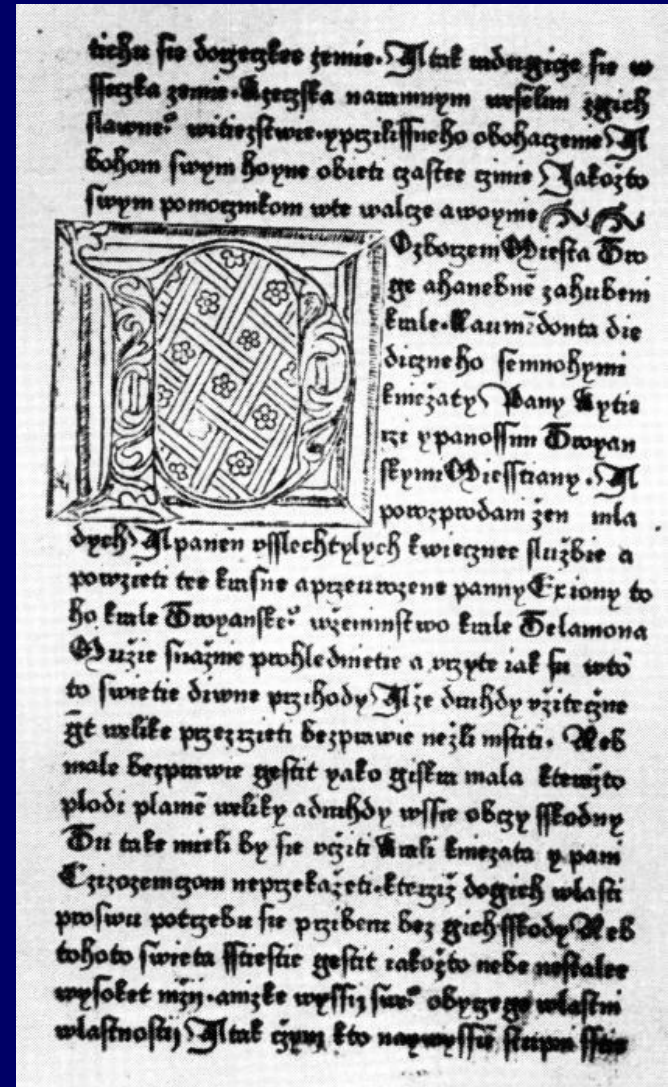
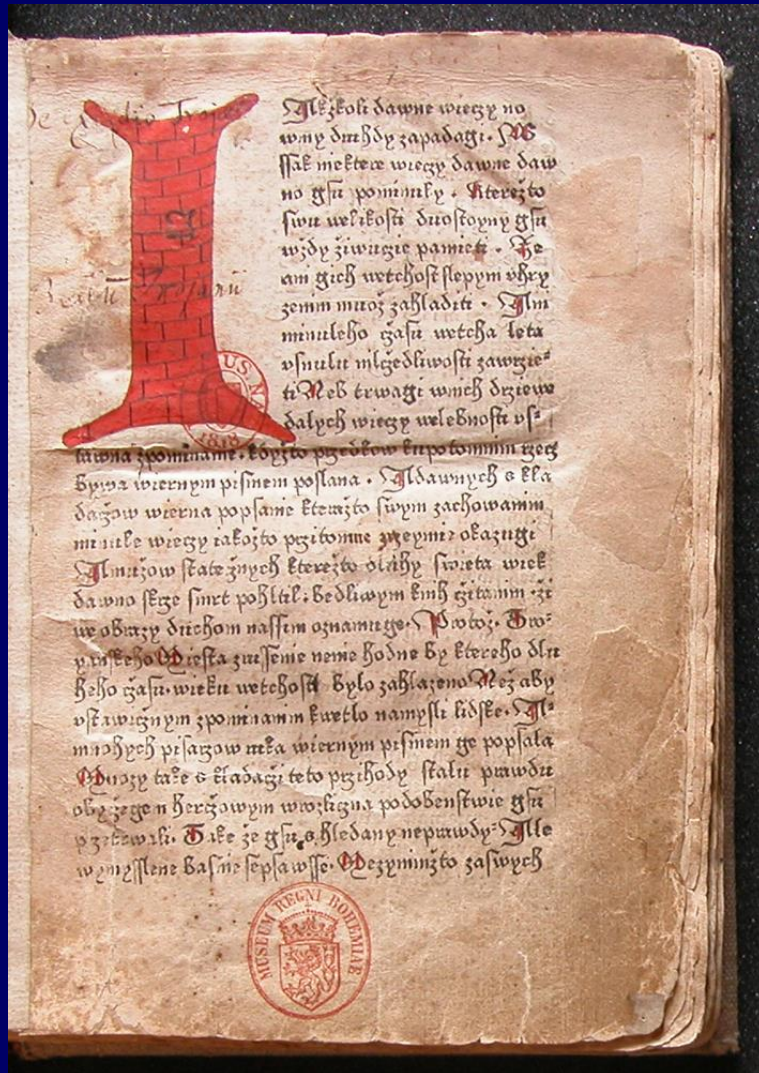
zásluhy za rozšíření knihtisku v Čechách: pražské tiskařské dílny, měšťané, univerzita

Centra: Plzeň, Vimperk, Praha, Kutná Hora, Brno

Plzeň

- **Guido de Colonna: Kronika trojanská** (Historia destructionis Troiae), Plzeň 1467/nebo 1468 – 1sv., 195 fol., jednosloupcová sazba černou barvou, bez ilustrací. Rukopisná předloha = tzv. Osecký rukopis.
- **Statuta synodalia Arnesti**, Plzeň 1476 - příručka pro kněžstvo od Arnošta z Pardubic ; Tisk i úprava jsou značně nedokonalé, sazba je jednosloupcová, pravé okraje stránek nezarovnané.
- **Pasionál**, Plzeň 1498-1499 tiskař – plzeňský měšťan Mikuláš Štětina Bakalář
- **Dlabačův Nový Zákon**
- **Pražský misál**, 1479 - Kniha modliteb, zpěvů a mešních čtení vysázených ve 2 sloupcích na foliovém formátu

Guido de Colonna: Kronika trojanská (Historia destructionis Troiae), Plzeň 1467/nebo 1468 – domalovaná a jediná tištěná iniciála

Vimperk

- Jan Alakraw – kočovný německý tiskař
- ve Vimperku 1484 vznikly tři tisky (dva latinské a českou Minuci na rok 1485 = nástěnný kalendář s vyznačenými dny vhodnými pro pouštění žilou – lat. minutio sanguinis = vypouštění krve)
- Všechny tisky jsou tištěny rotundou, kterou Alacraw přinesl z Pasova, čeština je bez diakritiky se značnými chybami.

Tractatus peroptimus de animabus exutis a corporibus editus
a fratre Jacobo doc. ordinis cartusienfis ertfordie.

Rogamus vos ne terreamini per spiritum: verba sunt
apostolica ad plebem thessalonicam missa in epistola. 2.
2. c. eandem consolationem ne terrores concuterentur propter
persecutiones arbitrantes, per tunc quasi instaret dies
inditij prime futuri ut patet ex sequentibus eiusdem. c. pre-
dicens eis prius venturum perditionis filium quem nos antichristum dici-
mus et eius fallaciam in signis meditationibus etc. Que verba non ab-
surde summi preterit ad propositum nostrum. Fateor enim paruitatem me-
am sepe uidero a multis pulsata quid opinarer de apparitionibus
quorundam spirituum in quibusdam monasterijs: cimiterijs eccle-
sijs siue domibus qui quicquid non sine molestatione ac turbatione
terribili se ostendat non tamen visibiliter: lapillos ollas siue alias res
proijcientes scilicet subuertentes etc. nec tamen uerba eorum audiunt
nec videntur oculis et tamen tunc quoque hec turbatiua exercent ut
etiam habitatores coguntur fugere et habitatiões solennes de-
serere non sine magno damno de quo fateor certam habere notici-
am ymmo et compassionem cum eisdem. Et licet orationes facte sunt
et alique ceremonie facte sunt non tamen cessauit illa inquietudo.
Quid igitur de hoc possit tarditas mea in hac obscura mate-
ria opinari putat deus dare dignabitur postceteribus non negabo
non prescribens in his certius uerius sentientibus per testatione
solenni in scholis theologicis fieri consuetam per me crebrius repeti-
ta semper salua et premissa nec inutile persuaderi mihi uideo aliquid
de talibus speculari si tamen ueritas in his ualeat dinoscere.
Primo propter turbationem hominum fidelium subueniendum. Cum propter
animarum forte tibi apparentium subuentioem ut post pate-
bit. Cum propter fidelium ut emendare uitam suam studeant ammonitio-
nem. Nec enim puto tales apparitiones fieri apud infideles siue

farraceos siue iudeos etc. quia tales cause loci apud eos non
habent. Has causas inter alias non estimo minimas licet apud
infideles alias apparitiones fieri non est impossibile sed demo-
niorum sed non animarum christianarum suffragia poscentium. Deus enim
et natura nihil agunt et permittunt frustra: humiliter igitur aggre-
dior hanc tenebrosam materiam que in scripturis sanctis aut co-
ctoꝝ non satis est digesta: quantum ualeo tamen ad fontem ueritatis recursum
habiturus exinde hausturus ut beniuolis lectoribus proponam:
ueniam petens de inculto stilo et materia forte certificata minus
probabile eam affirmas non ex primis principijs demonstratiue deduc-
camus. Nec enim hec materia subiecta est primis principijs facte hu-
manis sed uoluntati diuine et humano iudicio mimeobnoxia exiit.
Occurrunt igitur ad propositum aliqua consideranda.
Primo de egressu animarum humanarum a corporibus
per sententiam mortis. Secundo de recapitulis et locis ad
quod producant post egressum et de habitudinibus eorum. Tertio de ap-
paritionibus que fiunt ab aiatibus exutis ad homines uiuentes. Quarto
de experimentationibus que fiunt et cur ueniunt illi spiritus ad homines et quomodo
dispositos expedit illos esse que experi debent illa. Quinto de ceremo-
nijs precedentibus ad istam experientiam. Sexto de interrogatorijs ab aia-
bustatiendis. Septimo quomodo cognosci ualeant si uere aut ficte appa-
reant. Octauo quo sint executiones faciende si aliquid desiderat a ui-
uentibus. Et considerandum est aduentus et recessus eorum. Quotum ad
primum sciendum quod ut patet in quorundam reuelationibus dolorosissima
est separatio anime a corpore. Nam pena illa excedit omnes sedis penas licet
ab hominibus alijs non sentiant. Cuius primi ratio est quod natalis appe-
titus anime ad corpus rupit et uolatio istius appetitus naturalis
multum est penalis sicut etiam in alterius morte scilicet uxoris aut filioꝝ
aut amicoꝝ dolor est grauis. Sicut legitur de augustinus cui uisus
fuit quod in morte sui cari amici medium cordis ablatus fuit. Item
quod anima ante infusionem eius in corpus nullum esse habuit sed in

Tractatus peroptimus de animabus exutis a corporibus ... Pataviensi :
[Johann Alakraw et Benedictum Mayr], 1482

Brno

- 1486 Konrad Stahel a Matthias Preinlein
- V Brně se usadili pravděpodobně na pozvání olomouckého biskupa Jana Filipce
- První tištěná kniha na Moravě – **Agenda Olomucensis**
7. října 1486 – sbírka formulářů sloužící kněžím olomoucké diecéze při liturgických úkonech.
- Kolofon: *„Agenda podle pravé rubriky olomouckého kostela: ve slavném městě Brně vytištěná: končí šťastně: léta spásy 1486: dne 7. října.“* T
- Tiskaři uvedeni nebyli, objevují se až v ostřihomském misálu z roku 1491 o 308 listech, kde bylo uvedeno, že jej vytiskli: *„Conradus Stahel et Matheus Preinlein impressores Veneti.“*

Ecclia S. Maria
In nomine sancte et indiuidue trinitatis: Amen. Incipit agenda scdm eborum Olomucensem: Et primo benedictio Salis et Aquae dominicis diebus

Adiuutorium nostrum **p** circulum anni.
In nomine dñi. Qui fecit celum et terram
Deus in adiuutorium meum intende.
Domine ad adiuuandum me festina.
Deus in adiuutorium meum intende.
Domine ad adiuuandum me festina.
Gloria patri et filio et spiritui sancto.
Sicut erat in principio et nunc et semper: et in secula seculorum: Amen. Kyrie eleison. Christe eleison. Kyrie eleison. Pater noster etc. Ave Maria. Credo in deum.

Sine Oremus subiungat.

Exorcizo te creatura salis per deum
vini **+** per deum verum **+** per deum
sanctum **+** per eum qui te per Heliseum prophetam in aquam mitti iussit: ut sanaretur sterilitas aque: et efficiaris sal exor

Sancta maria magdalena: ora pro eo.
Sancta anna: ora pro eo.
Sancta felicitas: ora pro eo.
Sancta lucia: ora pro eo.
Sancta agnes: ora pro eo.
Sancta agatha: ora pro eo.
Sancta dorothaea: ora pro eo.
Sancta margarita: ora pro eo.
Sancta barbara: ora pro eo.
Sancta katherina: ora pro eo.
Sancta ludmilla: ora pro eo.
Oes sancte virgines: et vidue: orate.
Omnes sancti: orate pro eo.
Propitius esto: parce ei dñe. **P**ropitius esto: Succurre ei domine. **A**b omni malo: Libera eum domine. **A**b hoste maligno: Libera eum domine. **A**b insidijs diaboli: Libera eum domine. **A** cruciatu et morte perpetua. Libera eum domine. **A**b ira tua. Libera eum domine. **A**b penis inferni. Libera eum domine. **P**er natiuitatem tuam. Libera eum domine.

ciiij

Agenda Olomucensis 7. října 1486

- **Johann Thurocz: Chronica Hunganorum** (Brno 1488). Tisk s 41 dřevořezovými portréty uherských králů - první kniha s tištěnými ilustracemi na našem území.
- Pro potřeby triviálních škol vytiskli několik donátů (Aelius Donatus: Ars minor), učebnice latinské gramatiky, latinské a německé kalendáře, odpustkové listiny a minuce
- V roce 1499 Stahelův společník Matthias Preinlein přestěhoval tiskárnu do Olomouce
- Psalterium Olomucense z roku 1499 – dedikace biskupovi Stanislavu Thurzovi

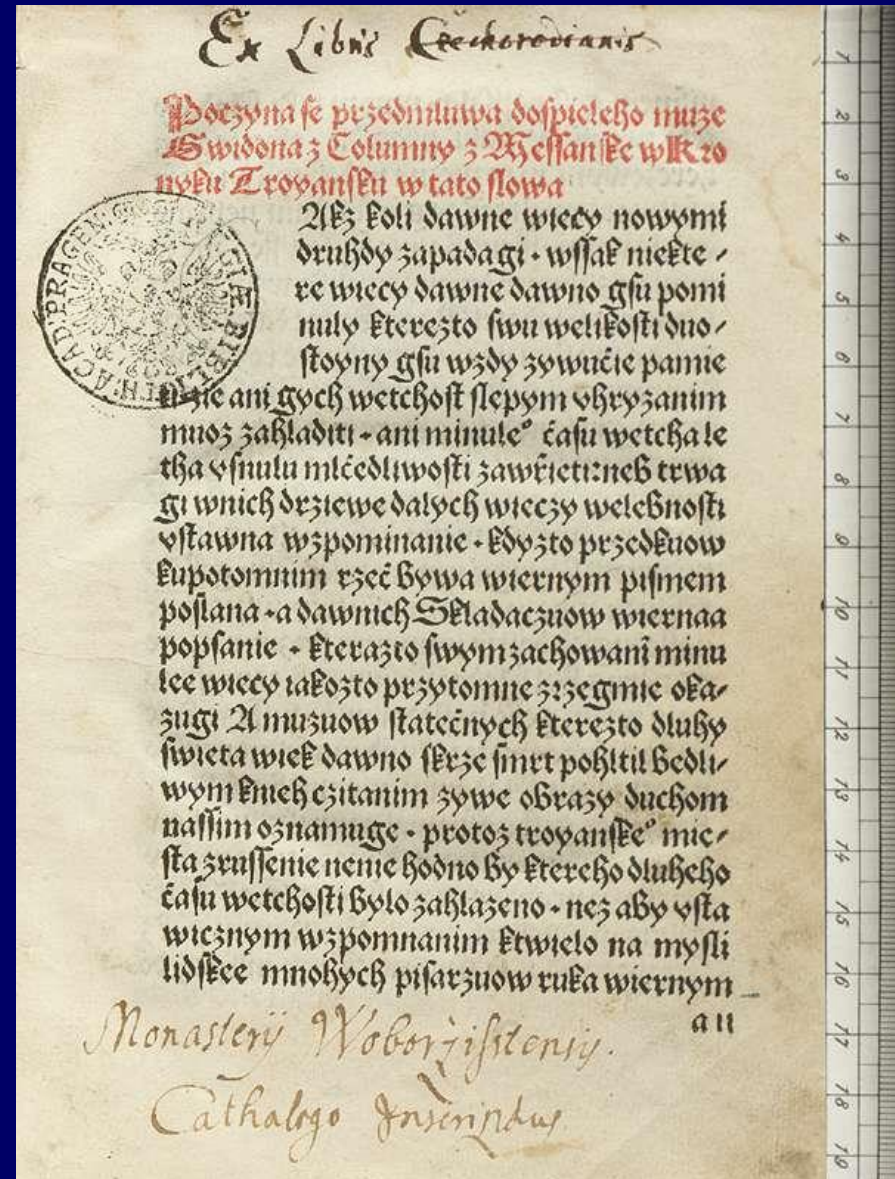
Johannes Thurocz: Chronica Hungarorum. Brno: [Konrad Stahel et Matthias Preinlein], 20.3. 1488

Praha

- nejstarší tisky 1487-1500 se tiskly ve 3 tiskárnách:
- **Tiskař Žaltáře z roku 1487**
- **Tiskař Pražské bible**
- **Tiskař Korandy**

Tiskař Žaltáře z roku 1487

- Tiskař Žaltáře z roku 1487 (dříve označován jako Jan Jonata z Vysokého Mýta). Žaltář je první pražskou tištěnou knihou. Druhou jeho knihou je ve stejném roce vydaná **Kronika trajánská**. - Obě knihy jsou tištěné bastardou, v textu jsou vynechána místa pro iniciály.

Tiskař Pražské bible

- **Tiskař Pražské bible** (Jan Kamp), známý je majitel tiskárny - Jan Severýn, který dílnu provozoval do roku 1515. Tiskař začal tisknout 1488 a do roku 1500 vytiskl celkem 17 prvotisků: Pražská bible, která je prvním kompletním vydáním tištěné bible u nás o rozsahu 610 fol., Kronika zv. Martimiani, Ezopovy bajky, Pasionál z roku 1495 – bohatě ilustrovaný se 170 dřevořezy - ryté podle Schedelovy Kroniky, Kalendář na rok 1497 a 1498, Nový Zákon z přelomu let 1497/1498 – rozsáhle ilustrován, inspirace v Kutnohorské bibli.

**Przedmliwa swateho kie
ronyma na Zabon Nlowy**

Moży że gsu by-
li kteryż; cwanie
spisowali swaty
Lukas ewan-
gelista swiedzi rka Ze mno-
zy giste pokusili se aby zpo-
sobili wypowiedanie ciumow
kteryż; stze nas doplna wy-
psani gsu . cal yak; su ozna-
mili nam ti kteryż; od począt-
ku sami skledli gsu . rzeż; : a
stuzebnost wedli prymy **Ne**
Bo y sepsanie ta kteryż; ku pa-
matze trwagi a; do swad to
zgewnie oznamugi . kteryż; to
od rozlicnych mizuow gsu
skladana . rozlicneho kacieł
stwa początke we byli **Jak**
gest to kteryż; **Egipstij** ma-
gi . **A** gen; swatemu toma-
sowi a mategi a **Bartholo-**
miegi . **dwana**tych tak; apo-
stolom se p'ipisuge . a gen;
Wazylydes a **Apolina** slo-
zili . y mnozy gini . kteryż; to
wyezitati wielni dluha wicz

gest . **A** przytem to nie; ne-
nie wicz potrzebie . gedine
toliko toto powiedien . **Ze** su
byli niekteryż; : kteryż; to bez-
ducha swateho ; y milostibo-
zie . pokusili se : wicze aby
zpuosobili rozprawku : ne-
li aby toho toz se gest daloo-
znamili prawdu . **Onic**ż; to
sprawedliwie se moze slowo
toto przeko powiedien **Wie**
da tem kteryż; wyprawugi
; s'edze swateho . kteryż; kacie
gi po duchu swem . kteryż;
wiedzi toto die pan . a pan
gest glich nepostal **Onic**ż;
to y spasytel we c'etm swate-
ho **Jana** mluiwi **Wssyckim**
gen; gsu przedemni przisli
; lodiegi byli a kteryż; **Li** k-
ryż; gsu przisli : ne kteryż;
postani gsu **Nebo** sam die .
Przychazeli gsu : a yat sem
glich neposielal . **Przytacz**
gen; przychazeti dzie wss-
t'cinost . a p'ri postanych pod-
dana stuzebnost gest . **Czer-**
kw pal swata kteryż; to gest
na skale zalozena yakoz pan

a y

Bo kdy; byl w galisey chodi-
ly zaim; : a przislubowaly
su genu . y gine mnoze k-
re; byly s nim wstupil; do
geruzalema **A** kdy; gi; bie-
se wicz . ze byl patk gen;
gest przed sobotu . przysel
yozef od arymatthye s'lechy-
tyz desyctnik . gen; y on ze
kisse kralowstwie bozicho .
a smiele wffel ku pilatowi .
y profyl zatielo ge; yssowo .
A pilat podivil se g'ziliby o-
mizel **A** powolal century-
ona : otazal ho g'zili gest o-
mizel . **A** kdy; zwiediel od
centuryona . dal gest tielo
yozefowi . **Tedy** yozef ku-
piv lueneko plama . a slo-

zow ko obium w plama . y

polozyl; do grobu gen; byl
wytsan ; skaly . a przwalil
kamen k dwerciom grobo-
wym **Alc** maria magdale-
na a maria yozefowa patric-
chu k'edby byl polozen

Capitola . XVI .

W pondiel po S w bami dobre zmuzyim a p...
W wtery przed bozim tielem do a nazay wybor sta k hlawnie jif

Exordium
Naden swateho wita dobre mladym a zmuzyim krom bede
W sobotu swatcu witu dobre zmuzyim a p...
W nediel po swatcu Janu krticli dobre zmuzyim a p...
W wigilguy Spetra a pawla do a nazay wybor zmu a sta k hlazi

Srpen
Naden swate marie dobre mladym krom bede
W sobotu po rojestan apofstolow do mla a zmu k ste a nazay tez
W nediel po s Jakubem ospedr zmuzyim a starym kndy
Nazayev cati dez dobre krom hlawnie k...
Naden sw... petra dobre s... ym krom plizuzge

Sary
W wigilguy swateho wawrzynge dobre mladym krom bede
W patek po swatcu wawrzynzy od polu mla a zmuzyi krom stehen
W sobotu przed matku bozi do a nazay wybor mla a zmu k ste k
W pondiel przed S Bartolomege wybor k hlazi a u... rano do
Naden swateho Jana stien dobre starym krom plizuzge

Wagay
Naden narozenie matky bozi dobre mladym krom stehen
W patek po matce bozi do a nazay wybor mla a zmu krom stehen

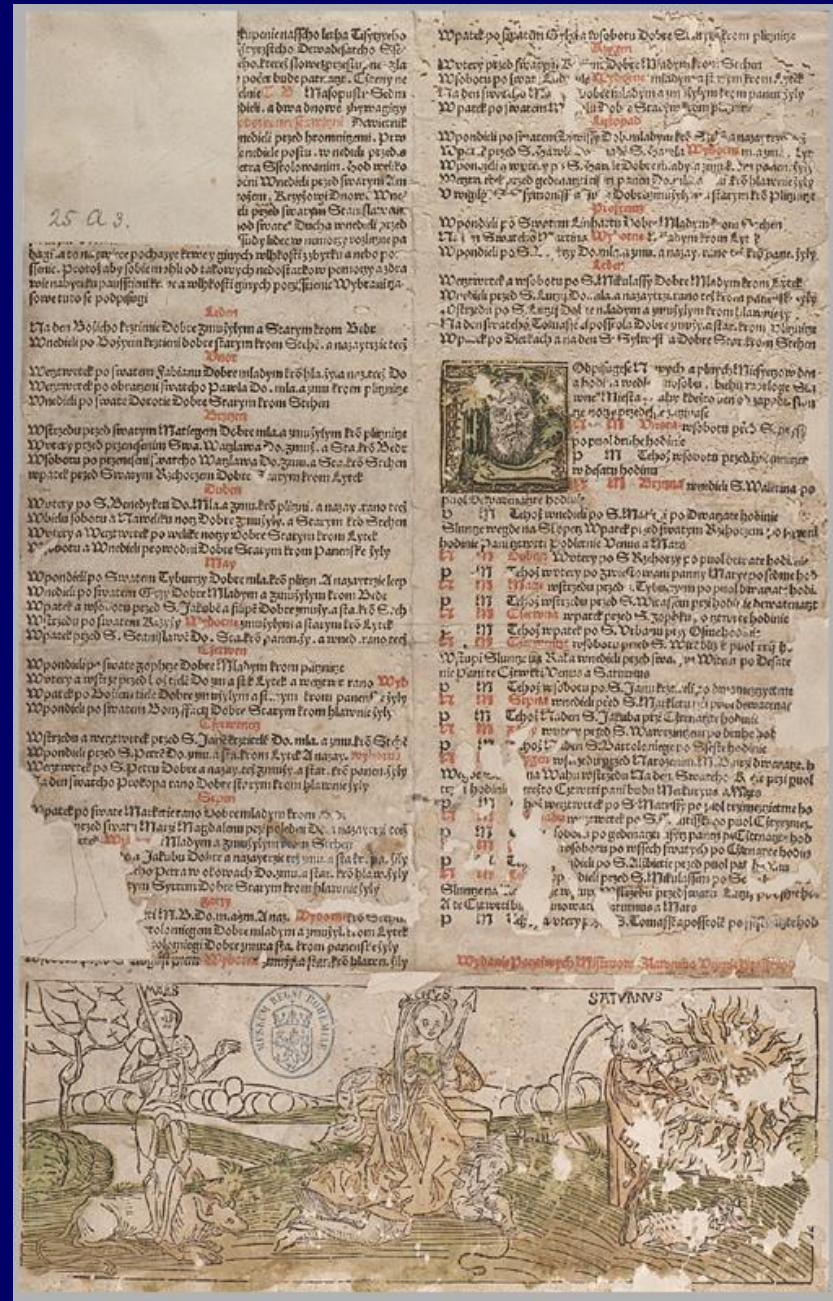
W Wegde sluzge na raku w pondiel przed Switem po pate hodime
P Pan tee gwerti wenu a Saturnus
W A tehoz w strzedu po...
W A tehoz w strzedu po S wroko...
W A tehoz wczwrtce przed S magda...
W A tehoz w patek przed S syrtam po xv hodi
W A tehoz w patek po nanebe wzei A B w rix hodi
W A tehoz w nedie po S Silguy po puol sedme hodi
W A tehoz w nedie po S Silguy przed xxi hodi
W A tehoz w warty Saturnus a Mars
W A tehoz w ediel po S lampertu po puol vj hodi
W A tehoz w ponoku po S remigu po puol xxi hodi
W A tehoz w pondiel po S hawli w rix hodi
W A tehoz w wstredu po w ssech S po x hodi
W A tehoz w strzedu po S bryccy k puol xv hodi
W A tehoz w wstredu po S ondrzagi po rix hodi
Wegde sluzge na korozyje ka S. lucz w puol ix hodi Pan
tee gwerti Ahekez a Saturnus
W A tehoz w patek po S lucz po ix hodi
W A tehoz w sobotu po bozim narozem po puol ix hodi

Minuce na rok 1491

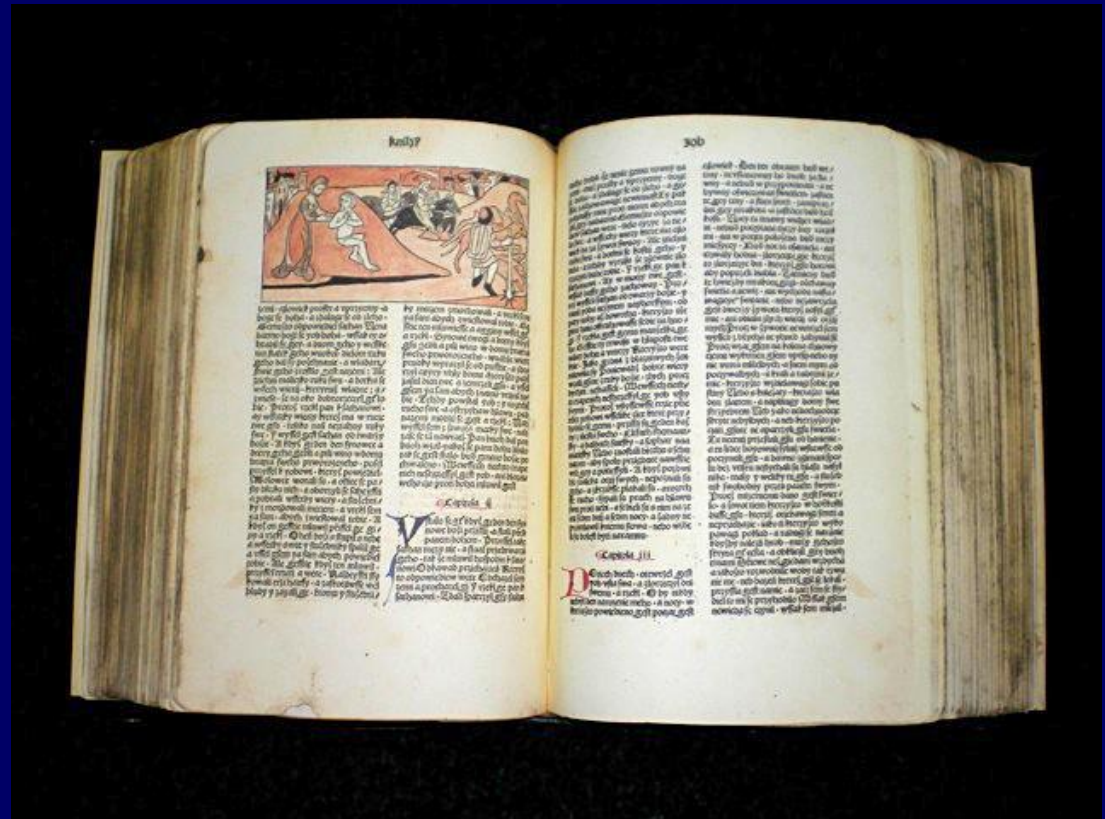
Tiskař Korandy

- Tiskař Korandy je anonymní název pro tiskaře třetí pražské tiskárny (Beneda), kde se tiskly drobné tisky jako Minuce a praktika, které byly vydány pro léta 1493, 1496, 1497. Traktát o velebné a božské svátosti oltářní od Václava Korandy mladšího z roku 1493.

Kutná Hora

- 1489 zde byl uveřejněn jediný tisk ve dvou vydáních – **Kutnohorská bible**, tiskařem byl Martin z Tišnova
- 612 listů s 116 dřevořezy

Starší vydání Kutnohorské bible má na konci umístěn znak Kutné Hory s korunovaným W. Ve všech exemplářích je slovně uvedeno jméno města i tiskaře.

16. století

- V roce 1480 vyšlo 8000 knih v průměrném nákladu ca 200 kusů. Knihy se hromadily ve skladech, nenacházely kupce a tiskárny končily úpadkem
- Čas knihy jako přepychového předmětu skončil a z knihy se stal užitkový předmět
- V 16. století se zvyšuje nabídka knih na trhu, ale i poptávka po knihách
- Knihtisk ztrácel individuální umělecký charakter a do poloviny 16. století se transformoval na principech kolektivní práce
- Od 16. století platilo, že vznik tiskárny zakládalo privilegium panovníka, od 18. století koncese udělovaná nejvyšším státním orgánem (gubernium)

- **Renesanční kniha definitivně opouští od nápodoby rukopisů. Písmo nekopíruje kaligrafické předlohy, je konstruováno v souladu s možnostmi výroby kovové litery**